

Rysslands kraftiga motattack i Georgien 2008

En processpårningsstudie utifrån realism, konstruktivism och
geopolitik

Abstract

Denna studie undersöker vilka kausala mekanismer som bäst kan förklara Rysslands motattack i Georgien år 2008. Syftet är att analysera agerandets bakomliggande orsaker genom en teoriprövande processpåring. De perspektiv som används är realism, konstruktivism och geopolitik. Studien bygger på vetenskapliga artiklar, forskningsrapporter och tidigare forskning om konflikten. Genom att identifiera och analysera formativa moment i händelseförloppet prövas teoriernas observerbara implikationer mot det empiriska materialet. Resultatet visar att samtliga teorier bidrar med relevanta förklaringar till Rysslands agerande, men att det geopolitiska perspektivet erbjuder den mest heltäckande. Särskilt betydelsefulla framstår Rysslands strävan att bevara sin inflytandesfär i Kaukasus, kontrollen över strategiska energikorridorer och ambitionen att motverka Georgiens integration med västliga allianser. Studien visar samtidigt att konstruktivistiska faktorer såsom identitet och nationell prestige bidrar till en djupare förståelse av konfliktens utveckling. Ur det realistiska perspektivet kan en strävan efter att vara en hegemon inom den internationella sfären identifieras och en bristande maktbalans kan vara en förklaring till krigets uppdagande.

Nyckelord: Georgien, Ryssland, krig, processpåring, realism, konstruktivism, geopolitik, internationella relationer, formativa moment

Antal ord: 7772

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	4
1.1 Syfte och frågeställning.....	5
2 Bakgrund.....	6
3. Teoretiskt ramverk.....	8
3.1 Realismen.....	8
3.2 Konstruktivismen.....	9
3.3 Geopolitik.....	10
4 Metod och material.....	12
4.1 Metod.....	12
4.2 Material.....	13
4.3 Avgränsningar.....	14
5 Analys och resultat.....	15
5.1 Realistiska perspektiv.....	15
5.2 Konstruktivistiska perspektiv.....	18
5.3 Geopolitiska perspektiv.....	21
6 Diskussion.....	24
7 Slutsats.....	26
9 Referenser.....	27

1 Inledning

Sovjetunionen föll 1991. Georgien, en av de tidigare sovjetstaterna, blev nu självständiga. På georgiskt territorium ligger de två regionerna Sydossetien och Abchazien. Dessa erhöll under Sovjetunionens tid en särskild grad av autonomi och under 90-talet kom de att kämpa för att återta denna. På varsin sida av konflikten står Georgien och Ryssland. Den ena aktören, Georgien, vill ena sitt land och motarbeta separatistiska krafter. Den andra aktören, Ryssland, vill ge sig själva indirekt kontroll över dessa områden för att främja sin egen politiska agenda, i syfte att hindra Georgien från att lämna den ryska intressesfären och göra egna säkerhetspolitiska val (Janse 2021 s. 1).

Sommaren 2008 präglades av frekventa skottväxlingar och bombdåd mellan Georgien och Ryssland (IIFFMCG 2009 s. 204). Den 7 augusti eskalerade striderna när Georgiens president Micheil Saakasjvili beordrade en storskalig georgisk offensiv mot Tskhinvali (Sydossetiens största stad) för att "återställa den konstitutionella ordningen". Ryssland svarade omedelbart med motattacker och kriget varade i 5 dagar.

I EU:s rapport *Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia* sammanställs de rättsliga slutsatserna och humanitära konsekvenserna av kriget. Bland annat visar rapporten att Georgiens anfall mot Tskhinvali den 7 augusti inte ansågs vara motiverat som självförsvar enligt internationell rätt (IIFFMCG 2009 s. 243). Rysslands militära svar var å sin sida oproportionerligt och gick långt utöver vad som var nödvändigt (IIFFMCG 2009 s. 275). De fastställer att en systematisk kampanj av plundring och nedbränning av georgiska byar genomfördes i Sydossetien av ossetiska miliser, ofta under rysk närvaro eller med ryskt medgivande (IIFFMCG 2009 s. 352). Kriget, trots sin korta tid, gav upphov till minst 138 000 flyktingar (IIFFMCG 2009 s. 24). Tidigare utrikesminister Carl Bildt har dessutom klassat händelsen som den allvarligaste stabilitets- och säkerhetskrisen som vi haft i Europa sedan Balkankrigen (FOI 2008 s. 2).

Kriget avslutades formellt den 12 augusti 2008 med ett avtal om eldupphör. Läget övergick i samband med detta till en permanent rysk ockupation av Abchazien och Sydossetien, de så kallade utbrytarregionerna, som ville vara självständiga trots deras geografiska positionering i Georgien.

Denna uppsats fokuserar på det ryska agerandet i konflikten. Omfattningen av Rysslands reaktion – inklusive öppnandet av en andra front i Abchazien och blockaden av hamnstaden Poti – tyder på att handlingarna var planerade i förväg snarare än improviserade svar på en georgisk provokation. Samtidigt är det slående att Ryssland under många år gav de georgiska utbrytarregionerna betydande stöd i deras självständighetskamp, medan de våldsamt bekämpade egna separatistiska rörelser i Tjetjenien. Denna motsägelse antyder att det ryska agerandet drevs av något mer än principiellt försvar av självbestämmande – men vad?

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med vår undersökning är att hitta den bästa förklaringen till den starka motattacken från Ryssland i Georgien år 2008 med hjälp av realistiska, konstruktivistiska och geopolitiska perspektiv som kartläggs av en processpåring.

Vad gäller uppsatsens utomvetenskapliga relevans hänvisar vi främst till att det aktuella kriget mellan Ryssland och Ukraina gör sig påmint näst intill dagligen och Rysslands aggressiva retorik fortsatt påverkar den globala stabiliteten. Att förstå Ryssland och hur de fungerar är inte bara intressant utan också viktigt. Vi är medvetna om att de är ett komplicerat och ibland oförutsägbart land, men att förstå så mycket som möjligt av deras historiska agerande kan vara hjälpsamt för att förstå dem idag. Denna studie kan vara en pusselbit i den förståelsen. Vad gäller den inomvetenskapliga relevansen anser vi att det inte finns överdrivet mycket litteratur på ämnet, speciellt inte på vår nivå (B-uppsats). De teorier vi använder oss av är förvisso ganska klassiska och etablerade men vi har inte tidigare läst om dem i relation till denna konflikt.

Syftet är inte att erbjuda ett definitivt svar på varför konflikten skedde utan förhoppningsvis kunna hitta de bäst förklarande mekanismerna bakom utfallet.

Vår frågeställning är med utgångspunkt i detta: *Vilka mekanismer kan bäst förklara Rysslands kraftiga motattack i Georgien 2008?: En processpåringstudie utifrån realism, konstruktivism och geopolitik.*

2 Bakgrund

Konflikten mellan Georgien och Ryssland var inte en isolerad händelse utan staternas gemensamma historia hade djupa rötter i en komplex väv av territoriella och etniska spänningar (IIFFMCG 2009 s. 32). När Sovjetunionen började krackelera i slutet av 1980-talet skapades en våg av georgisk nationalism och etnocentrism, speciellt efter massakern i georgiska huvudstaden Tbilisi den 9 april 1989 (IIFFMCG 2009 s. 4). Det georgiska styret använde slogans som "Georgien åt georgierna", vilket alienerade nationella minoriteter och Abchazien och Sydossetien oroades för sin status i ett självständigt Georgien (Janse 2021 s. 3). Den komplicerade administrativa struktur som upprätthöll utbrytarregionernas autonomi-system under Sovjettiden betraktades av den georgiska eliten som ett ryskt verktyg för att begränsa Georgiens jurisdiktion. Detta var något de nu ville ta revansch för (IIFFMCG 2009 s. 4).

Bild 1: Karta över Georgien och dess utbrytarregioner Abchazien och Sydossetien. Källa: Wikipedia (2008)

I början av 1990-talet ägde inbördeskrig rum mellan både Georgien och Sydossetien och Georgien och Abchazien. Sydossetien utropade sig som en självständig republik 1990, vilket besvarades med en georgisk militär intervention. I Abchazien hände ungefär samma sak år 1992 vilket ledde till ett förödande krig 1992–1993. Georgiska styrkor drevs till slut ut av abchazer som fått stöd av ryska trupper (Janse 2021 s. 4-5). Resultatet av dessa inbördeskrig blev de så kallade "frusna konflikterna", där Ryssland genom avtal (Sochi 1992 och Moskva 1994) gavs en dominant roll som både medlare och fredsbevarare (IIFFMCG 2009 s. 35) i de två utbrytarregionerna. De frusna konflikterna innebar inte fred utan en fastlåst situation där grundläggande frågor om suveränitet och inflytande lämnades olösta – och därmed fortsatte att utgöra en källa till spänning mellan Ryssland och Georgien. Detta

skapade en paradoxal situation där Ryssland var en part i målet med egna strategiska intressen, samtidigt som de kontrollerade fredsprocessen (Janse 2021 s. 5-6).

Rosenrevolutionen 2003 innebar inte bara ett regeringsskifte i Georgien utan ett tydligt ideologiskt skifte – den nye presidenten Saakasjvili förde en uttalat pro-västerländsk politik vilket Ryssland uppfattade som ett direkt hot mot sin inflytandesfär (Cornell m.fl. 2008, s. 27) Relationen länderna emellan försämrades då ytterligare. En viktig pusselbit i denna fientliga utveckling var Georgiens närmande till NATO. Efter NATO:s toppmöte i Bukarest år 2008 lovades Georgien ett framtida medlemskap, men nekades samtidigt en konkret handlingsplan (NATO 2008). Detta var något Ryssland starkt motsatte sig med utgångspunkt i deras tidigare spänningar och västfientliga inställning (Cornell m.fl. 2008, s. 27). Försämringen härstammade också från Rysslands så kallade passportisation. Ryssland började i stor skala att dela ut ryska pass till invånarna i framför allt Abchazien. Passportisationen innebar i praktiken att Ryssland gradvis skapade en befolkning på georgiskt territorium som var formellt lojal mot Moskva – något Georgien upplevde som en smygande annektering och ett systematiskt undergrävande av den georgiska suveräniteten, långt innan de första skotten avlossades sommaren 2008. På grund av den infekterade historien med Georgien var befolkningen där, förutom att först och främst önska självstyre, mer positiv till ryskt styre än georgiskt (Janse 2021, s. 6). Georgien kände sig på grund av detta allt mer förtryckta av det ryska inflytandet och fientligheten fortsatte att växa.

Sammanfattningsvis var relationerna mellan Ryssland, Georgien och utbrytarregionerna präglad av separatistiska krafter åt olika håll. Tidigare våldsamma handlingar hade satt sina spår och väl under sommaren 2008 kom kampen återigen upp till ytan.

3. Teoretiskt ramverk

I det här kapitlet kommer det teoretiska ramverket att presenteras. Teorierna förklarar olika sätt att studera och förstå internationella relationer. Perspektiven bygger på olika antaganden om vad som driver staters agerande och möjliggör därför alternativa tolkningar av samma händelseförlopp. Genom att formulera teoriernas centrala begrepp och observerbara implikationer skapas ett underlag för den efterföljande processspåringsanalysen, där teoriernas förklaringskraft prövas mot det empiriska materialet.

3.1 Realismen

Realismen bygger på den fundamentala tron att makt alltid är i fokus och att den internationella politiken alltid kommer att präglas av konflikt, krig och misstro. Detta beror på att varje stat sköter sig självt och ingen stat kommer att hjälpa den andre, något som inom realismen kallas för det anarkiska systemet (Hall 2021, s. 65).

Den internationella anarkins konsekvenser kan studeras genom tre centrala begrepp inom realismen, vilka lyder: maktbalans, säkerhetsdilemmat och polaritet. Först och främst belyser realisterna vikten av statens egna militära resurser. Genom militär utrustning kommer staten automatiskt att utgöra ett hot mot sina grannar. Det kommer leda till att även de rustar upp sina militära resurser, vilket i sin tur leder till en upprustningsspiral. Detta går inte att hejda genom överenskommelser eller förhandlingar då grunden för realismen bygger på att stater inte kan lita på varandra. Upprustningen är därför oundviklig eftersom ingen av staterna vill vara svagast. Ett försök att öka sin egen säkerhet kommer alltid att innebära att man förminskar en annans stats säkerhet. Säkerhetsdilemmat kan därför sammanfattas i en kollektiv osäkerhet (Hall 2021, s. 70).

Det andra begreppet, maktbalans, är enligt realismen det enda sättet att undvika krig på. Detta innebär att staterna uppnår ett tillstånd där de har jämbördiga militära resurser. Kriget blir i sådant fall för dyrt och för farligt att genomföra och man lever istället i ett vaksamt tillstånd men slipper upprustningen. Det sista centrala begreppet för att förstå det anarkiska systemet är polaritet. Polariteten är fundamental för att någon som helst fred ska kunna bevaras och avgör hur stabilt systemet kommer att vara. Polariteten delas upp i bipolaritet, multipolaritet eller unipolaritet. Inom realismen ser man starkt på stormakter och inom det bipolära systemet kan det enbart vara stabilt med två sådana i makt. Det anarkiska systemet bygger då i sin tur på spänningarna mellan dessa två stormakter och mindre stater

kommer inordna sig under dessa och antingen få fördelar av stormakterna eller försöka spela dessa mot varandra. Som unipolär aktör är man en hegemon på den internationella spelplanen, alltså har man dominerande inflytande och makt över andra stormakter och stater. Ett multipolärt system bygger på tre eller flera stormakter medan unipolaritet bygger på en stormakt (Hall 2021, s. 71-72).

Kritiken mot realismen grundar sig framförallt i två områden. Inom det teoretiska området menar man att realismen är mycket förenklad. Detta beror främst på att staters intressen förminskas till enbart makt, medan kritiker menar att andra intressen, såsom kultur, idéer och socioekonomiska faktorer är minst lika viktiga för att förstå den internationella politiken. Rent empiriskt anklagas realismen för att vara alltför fokuserad på relationer mellan stater snarare än att fokusera på staten självt. Man menar att stater har förändrats samtidigt som realismen inte följt med i utvecklingen. Den realistiska studien av krig kan således inte förklara krig som en uppkomst av miljöförstöring, terrorism eller andra socioekonomiska faktorer vilka visat sig vara mycket aktuella idag. Detta, menar kritiker, är en väldigt viktig komponent i studiet av den internationella politiken. Något som realismen inte förmår att förklara (Hall 2021, s. 80).

3.2 Konstruktivismen

Konstruktivismen bygger på att sociala konstruktioner som kultur, identitet, intressen och idéer skapas av samverkan mellan människor. (Eriksson 2021, s. 121). Konstruktivismen ifrågasätter varför dessa sociala konstruktioner formas och att de grundas på känslor eller tankar som inte enbart beror på den materiella världen. Konstruktionerna är föränderliga och bör inte tas för givet, en aktörs agerande kan inte med säkerhet förutspås (Ibid.).

Ett centralt fenomen inom konstruktivismen är förklaringen av en nationell identitet och framställningen av ett nationellt intresse. Här lyfts historia, en ledares strategiska val, kultur med mera som en förklaring till dessa. Därför kan man enligt konstruktivister heller inte veta att nationella intressen eller identiteter enbart handlar om vanligt förekommande eller antagna företeelser, exempelvis militär säkerhet eller makt som länge präglat den internationella politiken. Att konstruktionen av begreppen är sociala innebär att de formas i människors medvetna och därmed blir en maktfaktor (Eriksson 2021, s. 122). Konstruktivisten Nicholas Onuf diskuterade bland annat hur regler och normer kan påverka det internationella systemet och staters politiska agerande. Annan konstruktivistisk litteratur har diskuterat den internationella anarkin (som realismen menar att det internationella

systemet bygger på) inte kan förmodas utan istället blir den “vad stater gör den till”. Alltså behöver anarkin inte innebära en konstant maktkamp eller konflikt, den kan även innebära ständig världsfred (Eriksson 2021, s. 126).

Konstruktivismen kan i sin tur delas in i två huvudinriktningar, vilka är den kritiska och konventionella konstruktivismen. Den förstnämnda tittar på hur diskurser och språk kan skapa en sanning och verkligheten i sig. Den ifrågasätter vilka som påverkas positivt av de sociala konstruktionerna och vilka som blir missgynnade (Eriksson 2021, s. 122). Även om teorin i sig är intressant kommer fokuset i denna analys falla på den konventionella konstruktivismen eftersom denna huvudinriktning belyser hur normer och identitet kan förklara en stats agerande, vilket är det sätt vi främst vill undersöka kriget på. Inom konstruktivismen är språk en viktig maktfaktor – det delar in folk i vänner och fiender, mobiliserar till krig, fördömer och legitimerar (Eriksson 2021, s. 123). Det är genom sådana processer, där historiska narrativ och kulturella föreställningar ständigt reproduceras, som en stats identitet och intressen formas. Nationell ära och prestige är därför inte givna eller naturliga intressen utan socialt konstruerade – och kan enligt konstruktivismen vara lika styrande för en stats agerande som militära eller ekonomiska intressen.

Kritik mot konstruktivismen bygger på att många anser dess kompromiss mellan ett rationalistiskt och postmodernistiskt synsätt orimligt. Teorin framställs av dess främsta kritiker som alldeles för abstrakt utan att ha fruktbara medel till empiriska förklaringar. Att försöka hitta en mellanväg där världen å ena sidan är realitet bortom språk och idé och å andra sidan är en social konstruktion är inte möjligt att förena. Konstruktivismen bemöter detta med att förklara att dessa kritiker bortser från att verkligheten i själva verket kan vara både materiell och social och att den materiella och sociala verkligheten alltid påverkar varandra. Den konstruktivistiska studien ämnar hitta broar mellan dessa verkligheter och utveckla empiriskt användbara förklaringar till olika aspekter av internationella relationer (Eriksson 2021, s. 134-135).

3.3 Geopolitik

Geopolitik är i sin grund en svensk teori som till sin början myntades av Rudolf Kjellén på slutet av 1800-talet (Häggman 2009, s. 13). Kjellén talade i sin teori om gränser som grunden för studiet av geopolitiken. Detta innefattade statsgränser, berggränser, flodgränser och alla de gränser han menar har uppdragats av människan som föll under kategorin “naturliga gränser”. Han grundade även teorin i den så kallade “naturebiten”.

Naturgebiten, i sin tur, behandlar statens förmåga att kunna bruka jord och hålla samman jordytan och blev därför en del av geopolitikens produktionssyn som är fundamental för teorin. Vidare utvecklas teorin i den så kallade "speciella geopolitiken" där frågor om läge, gestalt och rum behandlas. Rummet berör det stora rummets (den internationella sfären) problematik som expansionsförmågor och den problematik som sker mellan små stater och stormakter. (Häggman 2009, s. 19-20). Läget är enligt den geopolitiska litteraturen det viktigaste begreppet. Det handlar inte enbart om det geografiska läget och hur nära länderna ligger utan även det kulturella där kommunikationen dem emellan också blir viktig. Detta blir viktigt eftersom det påverkar sannolikheten för allianser, fientliga inställningar eller andra politiska påtryckningar (Ibid.).

Många teoretiker som studerar internationella relationer analyserar dessa från enbart abstrakta perspektiv, där staters geografi eller den verkliga världen inte spelar någon större roll. Geopolitiken belyser vikten av naturresurser och folkmängd samtidigt som vikt även läggs vid politisk makt och militära resurser. Till skillnad från många av realismens förespråkare grundas däremot dessa faktorer i staters geografiska läge och därmed kan också realistiska teorier som maktbalans förklaras ur ett geografiskt perspektiv om det geografiska läget är jämbördigt mellan staterna. Geopolitiken har också i sin grund haft ett stormaktsfokus som också gör att teorin haft en global aspekt. Detta gör i sin tur teorin både lämplig och mycket intressant vid undersökningar kopplade till internationella relationer (Kungliga krigsvetenskapsakademien 2016).

Intressant för vårt teoretiska ramverk är att geopolitiken haft en särskild inriktning kring rysk geopolitik, som blir mycket användbar i vår analys. Inom den ryska geopolitiken finns det tre huvudinriktningar: den euroasiatiska, västvänliga och panslavistiska linjen. Den västvänliga anser samarbete med västvärlden som något positivt och strategiskt. Den panslavistiska linjen menar att det finns starka grunder för Moskva att utträta en imperial kontroll, särskilt i det nära utlandet och gärna dominera dessa. Gör man det kan man hitta en geopolitisk politisk maktbalans med västvärlden, specifikt USA och EU. Den euroasiatiska linjen genomsyras av nationalistiska värderingar där Ryssland enar Eurasien i ledning (Häggman 2009, s. 68).

Kritik mot geopolitiken grundar sig i att all geografi inte måste vara politiskt samtidigt som all politik inte behöver vara geografisk. Kritiker menar att infrastrukturella beslut inte enbart kan ta sig uttryck i staters geografiska läge. Eftersom geopolitik är en kombination mellan både människan och dess samspel samt naturen, blir även politiska

handlingar av människan viktiga att analysera. Samspelet förutsätter nämligen en objektiv verklighet baserat på materiella faktorer samtidigt som det mänskliga valet inte uppmärksammas till den grad som kanske egentligen hade varit nödvändigt. Kritiker menar att det mänskliga valet är en stor del av studiet kring internationella relationer och infrastrukturella beslut fattas i sin tur av människan. Utan att studera agendan bakom de mänskliga besluten löper geopolitiken risk att bli för reduktionistisk (Black 2022).

4 Metod och material

I detta kapitel kommer vårt val av metod att presenteras i samband med det material vi valt för att utföra vår undersökning.

4.1 Metod

För att genomföra vår undersökning har vi valt processpåring som metod. Detta därför att den lämpar sig bra för enskilda fall, som konflikten mellan Georgien och Ryssland år 2008 (Esaiasson m.fl. s. 279). Med en processpåring är målet att hitta den teori som bäst kan förklara det specifika fallet. Man vill hitta de kausala mekanismerna, det vill säga på vilket sätt en faktor påverkar en annan, och klargöra orsakssambandet (Esaiasson m.fl. s. 280-281). I denna uppsats handlar det om att klargöra vilken teori som bäst kan förklara varför kriget inträffade och Rysslands agerande, där det teoretiska ramverket fungerar som vägledning för vilka observerbara implikationer som ska undersökas i empirin. Det är en så kallad teoriprövande processpåring, till skillnad från den typ av processpåring där man gör en så pass detaljerad beskrivning och analys av fallet att processen kan utveckla en teori i sig, något som kräver en mer omfattande studie än vad vi i denna uppsats har möjlighet att genomföra (ibid).

Vårt att nämna är att vi har utgått från hur en teoriprövande processpåring rekommenderas att göra enligt Esaiasson m.fl. i *Metodpraktikan - konsten att studera människor, organisationer, och samhällen*. Deras förslag skiljer sig något från hur uppsatser som använder processpåring brukar struktureras, vilket tenderar att vara mer av typen "historieskrivning". Det nya sättet att angripa metoden ska bidra till en bättre möjlighet att framställa en mer teoretiskt skarp analys där olika implikationer för de olika teorierna lyfts fram, så att teorierna enklare kan ställas mot varandra (Esaiasson m.fl. s. 290).

Först och främst kartlägger vi våra valda teorier och vad de innebär. Detta är teorier vi valt baserat på vår initiala uppfattning om att de kanske kan förklara processens mekanismer, främst med utgångspunkt att de är teorier vanligt förekommande i studiet av internationella relationer. Vi kommer använda oss av teorierna kring realism, konstruktivism och geopolitik. Om realism är den teori som bäst förklarar konflikten borde exempelvis säkerhetspolitiska och strategiska motiv framträda tydligt i det ryska agerandet. Om ett konstruktivistiskt perspektiv är mer relevant bör istället identitet, historiska narrativ och uppfattningar om hot spela en större roll. Ett geopolitiskt perspektiv fokuserar i sin tur på regionens strategiska betydelse och kontroll över inflytandesfärer och energikorridorer (Cornell 2009, s. 134).

Med hjälp av vardera teori upprättar man sedan ett analyschema (ett schema per teori). Det är i detta moment som de kausala mekanismerna under händelseförloppet kan kopplas till de olika teoretiska perspektiven. Genom att analysera dessa händelser blir det möjligt att undersöka vilka teorier som bäst kan förklara konfliktens utveckling, man kan säga att vi undersöker olika "spår" i processen (Esaiasson m.fl. s. 282). Vi fokuserar på så kallade formativa moment, händelser eller tidpunkter som hade kunnat påverka utvecklingen i olika riktningar, händelser som kan ses som särskilt viktiga (Esaiasson m.fl. s. 281). I och med att syftet med metoden är att ställa olika teorier mot varandra för att jämföra vilken som förklarar händelsen bäst, är observerbara implikationer som hade passat lika bra in på flera av teorierna inte intressanta. Dessa typer av moment talar ju isåfall varken mer för den ena eller andra teorin och analysen för oss inte framåt närmare ett svar på frågeställningen.

Studien genomför därmed en teoriprövande processpåring där olika teorier ställs mot varandra för att undersöka vilken som bäst kan förklara Rysslands agerande. Fokus ligger inte på att redogöra för alla detaljer i konflikten, utan på att rekonstruera de viktigaste besluten och händelserna som bidrog till att konflikten eskalerade till krig 2008.

4.2 Material

I denna studie har vi till stor del använt oss av sekundärkällor i form av tidigare forskning som underlag. Det är främst vetenskapliga artiklar, rapporter och kurslitteratur som bidrar med både den empiriska och teoretiska grund som analysen vilar på.

När det gäller uppsatsens bakgrundsdel och redogörelse för konfliktens händelseförlopp har ambitionen varit att skapa en så objektiv och heltäckande förståelse som möjligt. Eftersom vi inte behärskar ryska eller georgiska har vi dock varit begränsade till material publicerat på språk som vi kan förstå. Det innebär att vår framställning i hög grad

bygger på västerländska forskare, internationella organisationer och rapporter producerade utanför konfliktens parter. Detta kan innebära en risk att vissa perspektiv och tolkningar av konflikten ges större utrymme än andra. För att minska denna risk har vi använt flera olika typer av källor och jämfört deras beskrivningar av händelseförloppet. Särskild vikt har dock lagts vid den oberoende utredning som Europeiska unionen genomförde efter kriget, Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia. Rapporten bygger på omfattande dokumentation och intervjuer från konfliktens parter och har därför fungerat som en central källa för studiens beskrivning av händelseutvecklingen. Därutöver används primärkällor i form av officiella dokument, exempelvis NATO:s deklaration från toppmötet i Bukarest 2008, samt sekundärkällor från forskare och analytiker med expertkunskap om regionen, dessa återfinns främst i de vetenskapliga artiklarna.

Det teoretiska materialet består huvudsakligen av kurslitteratur inom internationella relationer och geopolitik. Litteraturen används för att presentera och förklara de teoretiska perspektiv som ligger till grund för analysen: realism, konstruktivism och geopolitik. Kurslitteraturen kompletteras vid behov med vetenskapliga artiklar för att fördjupa vissa teoretiska resonemang och knyta dem närmare vår frågeställning.

4.3 Avgränsningar

Arbetet är avgränsat till Rysslands agerande för att kunna ge en så informativ beskrivning av händelseförloppet som möjligt med utgångspunkt i uppsatsens storlek och tidsformat. Valet av avgränsningen motiverar vi med att det finns ett värde i att undersöka ett specifikt land för att förstå sig på just det bättre, fokus hamnar då på landet som egen aktör snarare än på konflikten som helhet. Att fokusera på aktören Georgien hade därför också kunnat vara en intressant studie och ett relevant komplement till detta arbete.

Vidare har tre teorier valts, vilket vi anser vara en lagom mängd för att presentera och undersöka förklaringar, speciellt med hänsyn till uppsatsens längd. Detta möjliggör ett relativt djup i analysen då vi har utrymme att grundligt gå igenom teorierna. Vi har valt att välja de tre teorierna realism, konstruktivism och geopolitik utifrån vår uppfattning, baserat på kurslitteraturen, om deras goda förmåga att förklara internationella relationer och konflikter. Vi har också tagit hänsyn till att teorierna ska skilja sig relativt ifrån varandra, de är tänkta att komplettera varandra och bidra med olika perspektiv. Detta för att kunna ge uppsatsens analys en bredd.

Vad gäller tidsramen för när analysschemana tillämpas gäller perioden 1990–2008. Avgränsningen motiveras av att de formativa moment som identifieras i analysen återfinns under dessa år. Sovjetunionens fall skapade nya politiska och territoriella förutsättningar i regionen, samtidigt som relationen mellan Ryssland och Georgien tog form under nya omständigheter. Genom att inkludera denna period blir det möjligt att identifiera de kausala processer och händelser som successivt bidrog till konfliktens eskalering. Händelser före slutet av 1980-talet bedöms ha mindre direkt betydelse för studiens forskningsfrågor och har exkluderats. Händelser efter kriget 2008 ingår inte i studien eftersom den fokuserar på de mekanismer som ledde fram till krigsutbrottet snarare än dess konsekvenser.

5 Analys och resultat

För att genomföra vår analys av teorierna skapar vi analyscheman med syftet att rama in centrala aspekter, så kallade formativa moment, som ska förespråka de olika teorierna vi tidigare presenterat. Först presenteras de utvalda avgörande händelserna och varför de kan förespråka vardera teori, sedan sammanfattas dessa moment i ett sammanhängande analyschema för att förtydliga resultatet av processpåringen. Som nämnt i metodavsnittet ämnar vi att använda det teoretiska ramverket och applicera detta på det empiriska materialet för att se om vi kan hitta en förklaring till konflikten med hjälp av teorierna. Kanske finns det spår av alla teorier i processen, men vårt mål är att utöver det få en uppfattning om vilken teori som förklarar fallet bäst. Vi kommer att börja med det realistiska perspektivet, följt av konstruktivismen och till sist den geopolitiska teorin.

5.1 Realistiska perspektiv

Hur väl kan då realismen förklara Rysslands agerande i invasionen mot Georgien 2008? Enligt detta perspektiv agerar stater som rationella enheter som prioriterar sin säkerhet och överlevnad i ett anarkiskt internationellt system. Man ser staters agerande som ett resultat av systemets struktur (Hall 2021, s. 65). Det anarkiska systemet i sin tur bygger på polaritet, maktbalans och säkerhetsdilemmat. I vår undersökning har ett antal formativa moment kunnat spåras.

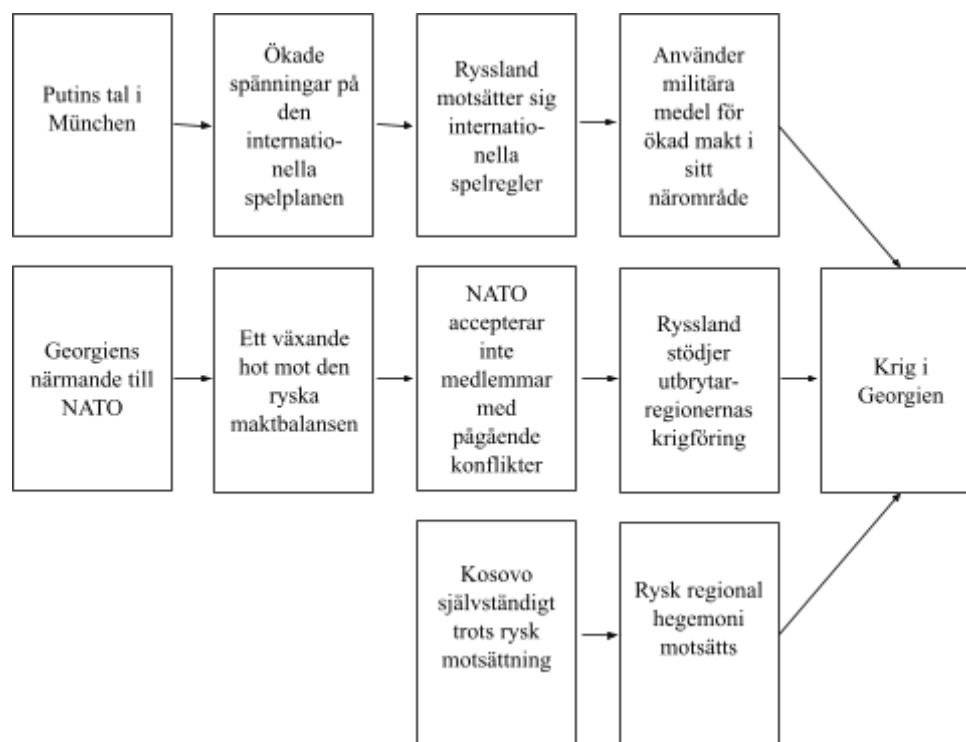
Det första är Putins tal på säkerhetskonferensen i München år 2007 där han öppet kritiserade den USA-ledda unipolariteten i världen. Under tiden före kriget, åren 2006 och 2007, ser man en tydlig förargelse hos Ryssland som upplever sig hotad av krafter från väst,

mer specifikt NATO och USA. En stor anledning till detta grundar sig i den ryska viljan att behålla makten i sitt närområde (Tsygankov – Wahlquist 2009, s. 321). Polariteten förklarar hur stabilt det anarkiska systemet egentligen är och huruvida någon slags fred kan råda (Hall 2021, s. 71). Systemet kan vara multipolärt – med flera stormakter som regerar över den internationella spelplanen. Rysslands agerande visar däremot på ett missnöje med att Georgien närmar sig den västerländska intressesfären eftersom det nedvärderar Rysslands egen stormaktsställning i Eurasien. Vi menar att det finns realistiska tendenser i agerandet eftersom det inte fanns någon vilja att kompromissa med väst – Ryssland motsatte sig snarare internationella spelregler genom att attackera Georgien. Detta, menar vi, tar sig uttryck i grundtanken hos realismen om att stater inte kan lita på varandra och att var och en måste säkra sin egen makt (Hall 2021, s. 65). Den kausala logiken är att Georgiens närmande till väst hotade Rysslands ställning som önskad hegemon i sitt regionala maktområde och talet i Munchen uttrycker Rysslands missnöje med de västerländska stormakterna. En militär konfrontation blev det rationella valet för att upprätthålla makt över det postsovjetska området och hålla väst på avstånd.

För det andra vill vi ta upp Rysslands upplevda hot från NATO som en bristande maktbalans i det internationella systemet. Under Bukarest-toppmötet i april 2008 lovades Georgien framtida medlemskap, men nekades en konkret handlingsplan (NATO 2008). Det är ett avgörande moment eftersom vi menar att det hade underlättat Georgiens förmåga att uppnå en maktbalans mot Ryssland. Ryssland såg en möjlighet att ingripa militärt innan Georgien hann integreras under NATO:s kollektiva försvarsgarantier (Cornell m.fl. 2008 s. 27). Rysslands agerande i kriget ses därför som en defensiv reaktion för att upprätthålla maktbalansen och förhindra att NATO använder Georgien som en "proxy" för ytterligare politiska vinster i Kaukasus. Från ett realistiskt perspektiv var detta ögonblicket då hotet blev konkret men försvaret ännu saknades, de använde konflikten som ett sätt att fortsätta hålla starkare militär makt över Georgien. Genom att stödja separatism i Abchazien och Sydossetien skapade Ryssland en kausal mekanism för att blockera NATO:s expansion. Då organisationen ogärna tar emot medlemmar med olösta territoriella tvister, fungerar de "frusna konflikterna" som ett ryskt de facto-veto (IIFFMCG s. 18). Det faktum att Georgien nekades den möjligheten kan vara en realistisk förklaring till Rysslands militära angrepp 2008. Ett medlemskap i NATO hade gjort att ett ryskt angrepp skulle bli för dyrt och för farligt - vilket är en förklaring till att Ryssland ville angripa innan ett sånt medlemskap blev

förverkligat (Cornell m.fl. 2008 s. 27). De vill att konflikten ska vara pågående för att hindra Georgien att få medlemskap i NATO och därmed bevara sin egen militära makt.

Ytterligare spår efter realismen går att hitta i den militäriska förpositioneringen som Ryssland ägnar sig åt åren innan kriget och är ett möjligt spår av säkerhetsdilemmat. Detta kan ses som ett uttryck för ett upplevt säkerhetsdilemma från rysk sida – även om den ömsesidiga upprustningsspiral som begreppet i sin fulla mening kräver inte är tydligt närvarande, visar Rysslands agerande på en logik där det egna säkerhetsbehovet motiverar militär förstärkning i takt med upplevda externa hot. Ryssland skapade systematiskt de materiella förutsättningar som krävdes för att återupprätta sin regionala hegemoni och blockera externa makters (NATO:s) inflytande. En tidig kausal mekanism var tillsättandet av ryska säkerhets- och militära tjänstemän på nyckelposter inom de abchaziska och sydossetiska regeringarna (Cornell m.fl. 2008, s. 5). Syftet var att säkerställa att regionerna inte agerar oberoende. Detta kan enligt realismen förklaras som ett direkt hot mot grannlandet Georgien eftersom militära medel är tänkt att vara hotfulla och visa på makt. Vidare genomförde Ryssland specifika infrastrukturella projekt som saknade civila syften men var avgörande för en framtida attack (IIFFMCG s. 202). Redan 2006 byggdes en rysk militärbas i Java-distriktet i norra Sydossetien (Cornell m.fl. 2008, s. 6). Militärövningen "Kavkaz-2008" involverade 8 000 soldater och 700 stridsfordon precis vid den georgiska gränsen, det mest avgöranden med det var beslutet att trupperna inte skulle återvända till sina baser efter övningen slut den 2 augusti 2008 (Cornell m.fl. 2008, s. 11). Detta skapade den nödvändiga militära kapaciteten för att omedelbart kunna agera på en georgisk "provokation". Ur ett realistiskt perspektiv var det ett rationellt sätt att hantera ett säkerhetsdilemma – genom att ha styrkorna på plats upprustade sig Ryssland militärt som en förberedelse inför närmandet av västerländsk militär kraft.

Figur 1: Analysschema över realistiska kausala mekanismer. De formativa momenten (Putins tal i München och Georgiens närmande till NATO) markerar de avgörande vändpunkterna i den kausala kedjan som leder fram till kriget 2008.

5.2 Konstruktivistiska perspektiv

Konstruktivismen hjälper oss att förstå identiteter, idéer, intressen och andra sociala konstruktioner och hur dessa kan uppstå. Till skillnad från realismen erbjuder konstruktivismen ett förslag till förklaring av angreppet som inte grundar sig på makt, säkerhet eller militära resurser. Länder som Georgien och Ryssland har en djupt rotad kulturell historia, inte minst med utgångspunkt i tidigare Sovjetunionen (Häggström 2009, s.52). För att förstå sådana staters agerande krävs det att vi belyser känslor och betydelser bakom internationella relationer (Tsygankov & Wahlquist 2009, s.308). Som etablerat i teoriavsnittet betraktar konstruktivismen intressen som nationell ära och prestige som socialt konstruerade. I fallet Ryssland har dessa formats av en långvarig självbild som stormakt och historisk skyddare i regionen – en identitet som kom att utmanas på flera sätt i händelseförloppet fram till 2008.

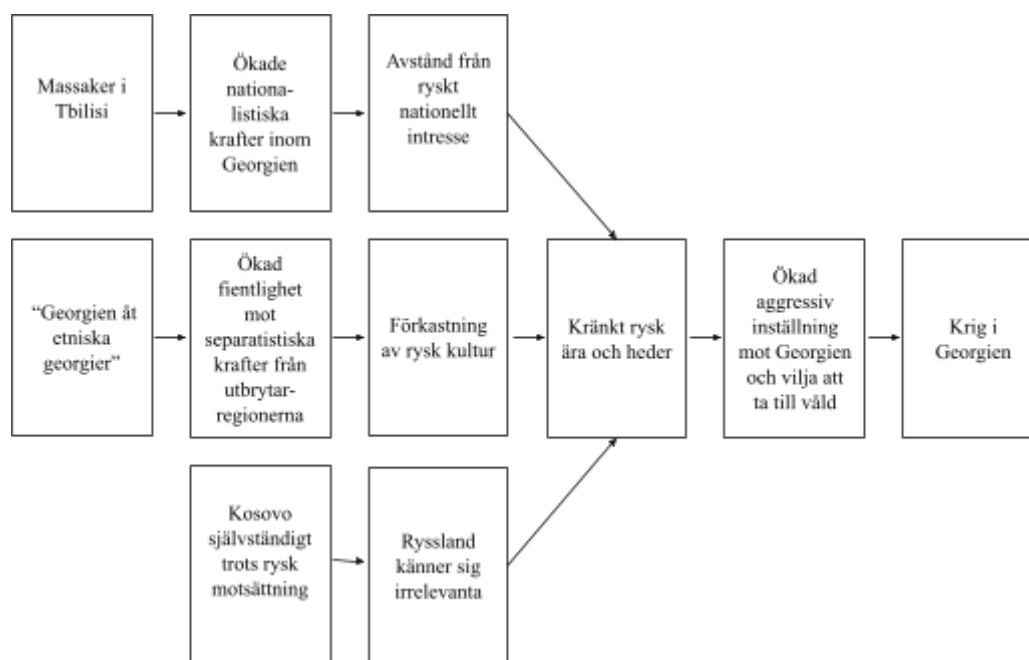
Massakern i Tbilisi i slutet på 80-talet kan exempelvis erbjuda en förklaring till den rysk-fientliga inställningen hos Georgien. År 1989 kom den sovjetiska perioden i Georgien att börja lida mot sitt slut - dock inte under fredliga omständigheter. En fridfull demonstration mot Sovjetunionen i Tbilisi slutade med en rysk massaker med ett flertal döda och hundratals skadade (IIFFMCG 2009, s.6). Detta kom att bli det mest centrala exemplet på nationellt trauma för den georgiska nationalismen och skiftade därefter det politiska fokuset åt det mer suveräna hållet. Två år senare förverkligade Georgien detta och förklarade sig självständigt (Ibid.). Rysslands nationella identitet, liksom Georgiens, genomsyras i sin tur av heder och ära (Tsygankov & Wahlquist 2009, s.308-309). Att Georgien förklarar sig självständigt – som ett resultat av det nationella traumat - kan enligt konstruivistiska perspektiv därmed tolkas som en kränkning mot Rysslands ära. Att Georgien vände sig bort från ryskt inflytande upplevdes som en direkt förkastning av den ryska identiteten, vilket skapade en djupgående fientlighet mot Georgien (Ibid.). Detta blir i sin tur en anledning till de nationalistiska spänningar som sedan dess präglar Ryssland och Georgien och utgör en nyckelfaktor till Rysslands angrepp mot Georgien 2008.

Ännu en händelse som kan sägas utgöra ett formativt moment för konflikten mellan Georgien och Ryssland är inställningen hos Georgiens president under 90-talet Zviad Gamsakhurdia som förde den främlingsfientliga inställningen om “Georgien för etniska georgier” (Janse 2021, s.3). I början på 90-talet blir Georgien självständigt och den etnocentriska sloganen användes för att främja utanförskap i utbrytarregionerna (IIFFMCG 2009, s.4). Detta gjorde det omöjligt för dessa att behålla sin suveränitet i Georgien medan de samtidigt blev nekade att utträda, som ett sätt för den georgiska staten att kontrollera dessa områden. Detta förargade Ryssland alltmer och ökade de nationalistiska krafterna mellan länderna då Ryssland inte önskade Georgiens självständighet från början och att de inte ville vara en del av den ryska kulturen (Ibid.). En bild av Georgien som enbart tillåter etniska Georgier gjorde det allt svårare för Ryssland att bli en del av intressesfären och förkastade ännu mer den ryska befolkningen och den ryska kulturen, vilket alltså kan vara ännu en förklaring till Rysslands våldsamma agerande i kriget.

Kosovos självständighetsförklaring i februari 2008 kan fungera som ännu ett formativt moment inom konstruktivismen eftersom händelsen påverkade Rysslands intressesfär. Konflikten mellan Ryssland och Georgien övergick från en lokal territoriell tvist till en kamp om erkännande mellan Ryssland och väst. För det första så betraktade Ryssland västvärldens stöd till Kosovo som ett bevis på sin egen irrelevans i den internationella

ordningen (Tsygankov & Wahlquist 2009, s. 309). Själva förespråkade de att Abchazien och Sydossetien skulle bli självständiga från Georgien, men detta fick inget gehör i väst. Baserat på den konstruktivistiska teorin blev händelsen dessutom en nedvärderande bekräftelse av den ryska identiteten som präglades av förödmjukelse. Denna känsla av sårad nationell ära kan ses som en bidragande faktor till att överge ett mer diplomatiskt samarbete och istället börja med en mer aggressiv politik (ibid). Vidare blev Kosovos självständighet en markör för västs påstådda hyckleri. Moskva krävde genom "Kosovo-prejudikatet" att deras egen intressesfär skulle erkännas med samma legitimitet som västvärldens handlingar på Balkan (IIFFMCG s. 26).

En konstruktivistisk tolkning av kriget är därmed att Georgien blev ett verktyg för att återupprätta rysk prestige och status. Motattacken var alltså inte militärt motiverad – utan snarare en reaktion på den ryska hedern och den nationella identiteten som ansågs bli förnedrad av Georgien. Först genom Georgiens självständighet som en reaktion på massakern, sedan genom Kosovos självständighet som också ville vara fria från den ryska intressesfären och sedan Georgiens närmande till NATO. De ovanstående momenten är alla ett exempel på hur Ryssland känt sig förnedrade av att deras nationella intressen och identitet inte blivit respekterade. Det var alltså inte en enskild kränkning som utlöste kriget, utan en kritisk massa av konstruktivistiska triggers som nåddes just detta år.

Figur 2: Analysschema över konstruktivistiska kausala mekanismer. De formativa momenten (massakern i Tbilisi, den etnocentriska politiken och Kosovos självständighet) illustrerar hur ackumulerade identitetskränkningar bidrog till det ryska agerandet 2008.

5.3 Geopolitiska perspektiv

Geopolitiken myntas av sina företrädare som en gränsvetenskap mellan både geografi, statsvetenskap och historia (Häggman 2009, s. 22). Det gör teorin intressant i vår undersökning och kan nyansera mer genomarbetade teorier som realismen och konstruktivismen eftersom det blir en slags mellanpunkt mellan teorierna medan det även adderar geografi som en viktig komponent. Det historiska perspektivet kan mycket väl vara en förklaring till Rysslands agerande med utgångspunkt i det tidigare Sovjetunionen som lade stor vikt i att utöka sitt territorium och på det sättet upprätthålla sin makt (Häggman 2009, s. 52-53). Att Ryssland skulle ha liknande agendor blir inte otänkbart med Sovjetunionens rötter starkt förankrade i den ryska historien (Ibid.).

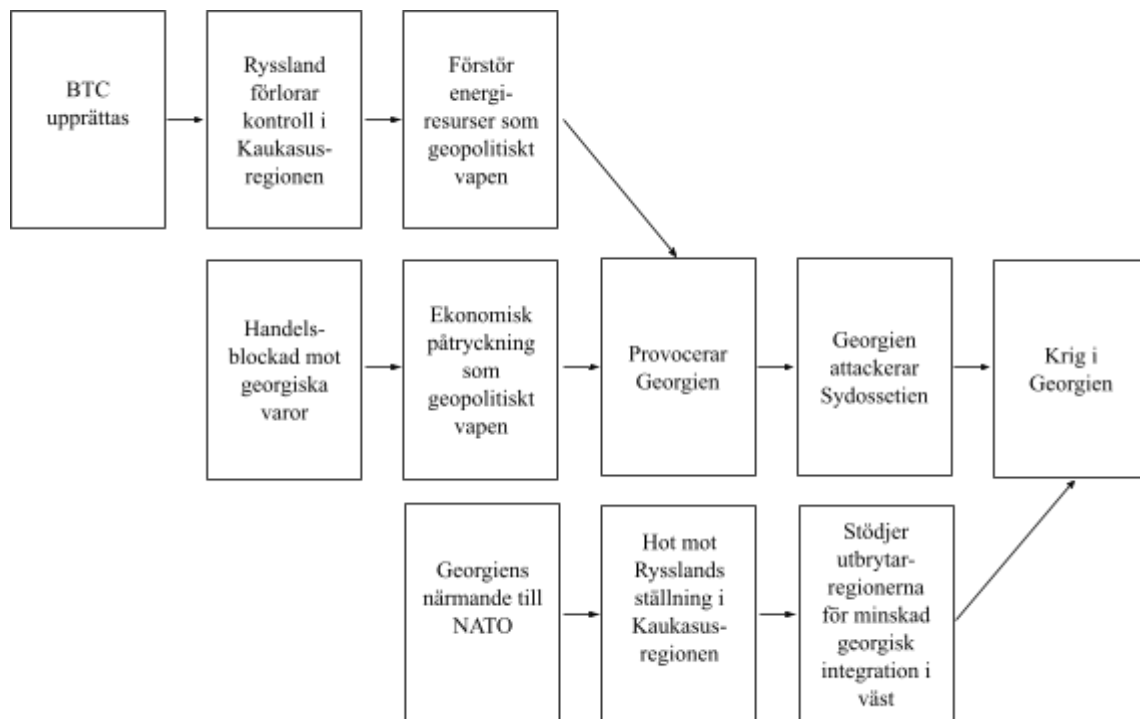
Vårt första formativa moment i denna processpåring är när energikorridoren BTC (Baku-Tbilisi-Ceyhan) upprättas, vilket sker ungefär år 2003-2005 (Cornell 2009, s. 132). Dessa energikorridorer möjliggör inte bara att olja och gas kan transporteras till Europa utan att gå igenom Ryssland, utan projektet blir också ett kvitto på vad de forna Sovjetstaterna är kapabla till. Självständig export som uteslöt Ryssland blev möjlig och de tidigare sovjetstaterna kunde bli suveräna aktörer (Cornell 2009, s. 135), vilket gjorde att

energikorridorerna blev som ett direkt hot mot den ryska förmågan att kontrollera den kaukasiska regionen. Från och med denna tidpunkt stod det klart för Ryssland att energiresurser, ekonomiska påtryckningar och kontroll över infrastruktur kunde användas som geopolitiska vapen. Det börjar redan i januari 2006 när det sker explosioner på den ryska sidan av gränsen mellan Georgien och Ryssland. Det är ett gasrör som går sönder – vilket resulterar i att gas- och eltillförseln till Georgien skärs ner kraftigt. Detta hade precis innan även hänt i Ukraina. Vidare sprängdes en järnvägsbro mellan västra Georgien och Svarta havet, även tågagnar märkta med azerbajdzjanska oljebolag. Bara några månader senare använde sig Ryssland av en handelsblockad mot Georgien. Det ryska jordbruksministeriet klassade georgiska varor som vin, mineralvatten och citroner som hälsofarliga (Bildt s. 249). Detta var några av Georgiens viktigaste exportvaror och deras exportintäkter sjönk med 30 procent under det följande året (ibid). Dessa moment var formativa eftersom det markerar ett skifte i konflikten, där Ryssland övergick från diplomatisk friktion till en aktiv "tvingande politik" (inte bara i Georgien utan i flera närliggande länder) genom att systematiskt använda ekonomiska påtryckningsmedel (Cornell 2009, s. 135). Detta kan ur ett geopolitiskt perspektiv tolkas som ett försök att skrämja bort internationella investerare och visa att länderna inte längre är stabila handelspartners. Detta kompletterat med att attackerna på energiinfrastrukturer blev ett sätt att visa för omvärlden att väst var ovilliga och oförmögna att garantera säkerhet. Om de inte kan skydda Georgien, kan de inte heller upprätthålla säkerheten för den energiinfrastruktur som Europa förlitar sig på för att minska sitt beroende av rysk energi (Cornell 2009, s. 132).

Slutligen vill vi belysa hur Georgiens närmande till NATO även kan ses som en kausal mekanism utifrån det geopolitiska perspektivet. Som nämnt i teoridelen är ett stormaktsperspektiv centralt inom geopolitiken (KKrVA 2008). Specifikt inom den ryska geopolitiken brukar särskilt den panslavistiska och euroasiatiska linjen lyftas fram eftersom dessa rör den ryska intressesfären. Den panslavistiska linjen betonar Rysslands rätt att dominera sitt "nära utland", medan den euroasiatiska präglas av föreställningen om Ryssland som ledare för ett eurasiskt maktområde (Häggman 2009, s. 68). Ur det sistnämnda perspektiv kan Georgiens närmande till NATO ses som ett direkt hot mot Rysslands geopolitiska ställning i Kaukasus. En central kausal mekanism blir därför strävan att bevara den ryska intressesfären. NATO:s möte i Bukarest 2008, där Georgien utlovades framtida medlemskap, kan ses som ett formativt moment som förstärkte denna hotbild. Kriget blev därmed ett sätt för Ryssland att stoppa västlig expansion och markera sin dominans i

Kaukasusregionen. Stödet till Abchazien och Sydossetien och erkännandet av dem efter kriget skapade dessutom ett de facto-veto mot Georgiens fortsatta integration i västliga organisationer.

Sammanfattningsvis visar detta att kriget i augusti 2008 inte var en spontan händelse, utan resultatet av en långsiktig rysk geopolitisk strategi med syftet att återupprätta rysk dominans över det forna sovjetiska området.

Figur 3: Analysschema över geopolitiska kausala mekanismer. De formativa momenten (upprättandet av BTC-korridoren, handelsblockaden och Georgiens NATO-närmande) visar hur Ryssland systematiskt använde ekonomiska och militära medel för att bevara sin dominans i Kaukasus.

6 Diskussion

I detta kapitel diskuteras de tre teoriernas förklaringskraft mot bakgrund av den processpåring som genomförts. Syftet är att väga teorierna mot varandra och lyfta fram vad vardera perspektiv förmår att förklara – men också vad de lämnar obesvarade.

Realismen erbjuder flera möjliga förklaringar till Rysslands agerande. Det framgår tydligt av analysen att Ryssland upplevde ett växande hot från västvärlden, framför allt i form av NATO:s expansion, och att detta motiverade en militär upptrappning i sitt närområde. Putins tal i München 2007 och den militära förpositioneringen åren dessförinnan pekar på en stat som agerar rationellt och självbevarande i ett anarkiskt system – precis som realismen förutsäger. Bristen på maktbalans framstår som en möjlig förklaring: båda parter visade sig beredda att använda militärt våld, vilket enligt realismen tyder på att ett jämbördigt tillstånd inte rådde. Den hegemoniska ambitionen är också tydlig – Ryssland ville återta sin roll som dominerande makt i Eurasien och motverka det som upplevdes som en USA-ledd unipolär världsordning.

Däremot lämnar realismen viktiga frågor obesvarade. Kriget rörde sig inte om ett renodlat säkerhetsdilemma i traditionell mening – Georgien rustade inte upp militärt mot Ryssland på ett sätt som skulle motivera en sådan reaktion. Det går att diskutera huruvida NATO-närmandet kan tolkas som en modern form av upprustning, men teorins klassiska förankring i statliga militära medel ger begränsat stöd för en sådan tolkning. Ur ett strikt realistiskt perspektiv borde dessutom Rysslands stöd till separatister i Georgien och det samtidiga våldsamma bekämpandet av separatister i Tjetjenien vara svårt att förklara – en rationell maktmaximerande stat bör förhålla sig konsekvent till sådana rörelser. Att Ryssland agerade så selektivt antyder att det funnits intressen bortom ren militär säkerhet som styrde agerandet, vilket realismen inte fullt ut förmår att fånga.

Konstruktivismen bidrar med en djupare förståelse av de känslomässiga och identitetsmässiga drivkrafterna bakom konflikten. Analysen visar att nationell ära och prestige spelade en central roll för Ryssland. Förödmjukelsen efter Kosovos självständighet, upplevelsen av att vara irrelevant i den internationella ordningen och känslan av att Georgiens västernisering innebar ett förkastande av rysk kultur – allt detta pekar på att kriget inte enbart handlade om makt i materiell mening utan om att återupprätta en kränkt nationell identitet. Konstruktivismen erbjuder också en förklaring till varför Georgiens NATO-närmande upplevdes som ett hot bortom det rent militära: det handlade om symbolik

och erkännande, om en kamp om legitimitet i den internationella ordningen där Ryssland krävde att dess roll som stormakt skulle respekteras på samma villkor som västvärldens. Det är dessutom konstruktivismen som bäst förklarar det till synes motsägelsefulla i att Ryssland stödde separatister i Georgien men bekämpade dem i Tjetjenien – agerandet drevs inte av en konsekvent princip utan av vad som vid varje tillfälle tjänade den ryska nationella identiteten och självbilden.

Konstruktivismen har dock sina begränsningar. Teorin förklarar väl varför Ryssland reagerade med prestige-driven aggression, men har svårare att förklara varför kontrollen över just Kaukasus och energikorridorerna var så central. Identitet och ära kan motivera ett krig – men vi anser att de inte förklarar de konkreta strategiska och geografiska val som Ryssland gjorde under konfliktens gång i tillräcklig grad. Teorin har sina begränsningar i form av abstraktion på det sättet att sociala föreställningar som identitet och normer är föränderliga och därför svåra att pröva empiriskt. Teorin erbjuder som visat att det finns en förklaring i de sociala konstruktionerna men att man samtidigt inte bör underskatta den materiella aspekten av en konflikt.

Geopolitiken erbjuder i vår bedömning den mest heltäckande förklaringen. Upprättandet av BTC-korridoren, handelsblockaderna, stödet till utbrytarregionerna och det militära ingripandet framstår sammantaget som delar av en långsiktig strategi för att återupprätta rysk dominans i det postsovetiska rummet. Teorin fångar det som varken realismen eller konstruktivismen fullt ut förmår: sambandet mellan geografi, resurskontroll och politisk makt. Ryssland agerade som en katalysator och en fälla; genom att systematiskt använda militära provokationer, ekonomiska sanktioner och utöva press mot strategisk energiinfrastruktur skapades en situation där Georgien kände sig tvingat att agera militärt (Cornell 2009, s.132). Det var en aktiv geopolitisk strategi för att bevara inflytandesfären i Kaukasus, kontrollera energiflöden och förhindra västlig expansion.

En svaghet hos geopolitiken är att den riskerar att reducera mänskliga beslut till geografiska nödvändigheter och därmed undervärdera den roll som ledarskap, identitet och ideologi spelar. Här kompletterar konstruktivismen geopolitiken på ett värdefullt sätt: tillsammans ger de en bild av ett Ryssland som drivs av både konkreta strategiska intressen och djupt rotade föreställningar om nationell storhet och historisk rättvisa. Realismen bidrar i sin tur med den strukturella ramen – det anarkiska systemet och avsaknaden av maktbalans skapar de yttre villkoren inom vilka de geopolitiska och identitetsmässiga drivkrafterna verkar.

Sammantaget visar analysen att ingen av teorierna ensam kan ge en fullständig förklaring. De är ömsesidigt kompletterande, men med geopolitiken som det mest förklaringskraftiga perspektivet i detta fall.

7 Slutsats

Syftet med denna studie har varit att genom en teoriprövande processpåring identifiera vilka kausala mekanismer som bäst kan förklara Rysslands kraftiga motattack i Georgien 2008. Realismen bidrar med insikter om maktbalans och hegemoniska ambitioner, konstruktivismen lyfter fram nationell identitet och ärans roll, och geopolitiken erbjuder den mest sammanhängande förklaringen genom att koppla samman strategiska intressen med regionens geografiska och energipolitiska betydelse.

Vår frågeställning besvaras därmed med att det geopolitiska perspektivet ger den mest heltäckande förklaringen. Rysslands agerande framstår som resultatet av en långsiktig strategi för att bevara kontrollen över Kaukasus, motverka Georgiens västintegration och använda energiinfrastruktur och ekonomiska påtryckningar som geopolitiska verktyg. Kriget 2008 var i detta ljus inte en plötslig reaktion på Georgiens offensiv, utan slutpunkten på ett händelseförlopp som Ryssland i hög grad själva initierat. De konstruktivistiska faktorerna är samtidigt nödvändiga för att förstå hur strategin motiverades – nationell ära fungerade som ideologiskt bränsle för de geopolitiska besluten – medan realismen fångar den strukturella logik som omgärdar konflikten.

Avslutningsvis är det värt att understryka studiens utomvetenskapliga relevans. Rysslands agerande i Georgien 2008 uppvisar tydliga paralleller med den pågående konflikten i Ukraina – samma mönster av stöd till separatistiska rörelser, samma retorik kring inflytandesfärer och NATO-expansion, och samma kombination av militära och ekonomiska påtryckningsmedel. Att förstå mekanismerna bakom 2008 års krig är därmed inte bara ett historiskt intresse, utan ett bidrag till förståelsen av ryskt utrikespolitiskt agerande i stort.

9 Referenser

Bildt, Carl, 2022. *Mina krig*. 1:a uppl. Stockholm: Albert Bonniers förlag.

Cornell, Svante, 2009. *Pipeline Power: The War in Georgia and the Future of the Caucasian Energy Corridor*. [Elektronisk]

https://www.isdp.eu/wp-content/uploads/publications/2009_cornell_pipeline-power.pdf

Hämtdatum: 19/5-26.

Cornell, Svante – Johanna Popjanevski – Niklas Nilsson, 2008. *Russia's War in Georgia: Causes and Implications for Georgia and the World*. [Elektronisk]

https://silkroadstudies.org/resources/pdf/SilkRoadPapers/2008_08_PP_CornellPopjanevskiNilson_Russia-Georgia.pdf. Hämtdatum: 18/5-26.

Eriksson, Mikael, 2021. "Konstruktivism" i Gustavsson, Jakob – Jonas Tallberg (red.), *Internationella relationer*. 4:e uppl. Lund: Studentlitteratur. 121-136.

FOI, 2008. *Vad betyder Georgienkrisen?* [Elektronisk].

<https://www.foi.se/rest-api/report/FOI%20Memo%202573>. Hämtdatum: 5/5-26.

Hall, Martin, 2021. "Realism" i Gustavsson, Jakob – Jonas Tallberg (red.), *Internationella relationer*. 4:e uppl. Lund: Studentlitteratur. 65-81.

Häggman, Bertil, 2009. *Geopolitik – en introduktion*. 1:a uppl. Borås: Recito förlag AB.

Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia (IIFFMCG).

Report [Elektronisk]. https://www.mpil.de/files/pdf4/IIFFMCG_Volume_II1.pdf

Hämtdatum: 5/5-26.

Janse, Diana, 2021. *Georgia and the Russian Aggression*. [Elektronisk].

<https://www.ui.se/forskning/centrum-for-osteuropastudier/sceeus-report/georgia-and-the-russian-aggression/>. Hämtdatum: 10/5-26.

NATO, 2008. Bucharest Summit Declaration. [Elektronisk]
<https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2008/04/03/bucharest-summit-declaration>. Hämtdatum: 15/5-26.

Tsygankov, Andrei – Matthew Wahlquist, 2009. "Duelling Honors: Power, Identity and the Russia–Georgia Divide", *Foreign Policy Analysis*, vol. 5, nr. 4, s. 307-326.

Wikipedia, 2008. Kriget i Georgien 2008 [Elektronisk].
https://sv.wikipedia.org/wiki/Kriget_i_Georgien_2008. Hämtdatum: 16/5-26.

Winnerstig, Mike, 2016. *Geopolitiken talar för NATO*. [Elektronisk].
<https://kkrva.se/geopolitiken-talar-for-nato/> Hämtdatum: 20/5-26.